

**Інформаційний звіт про проведені пошуково-ексгумаційні дослідження
місць ймовірних поховань українців, військовослужбовців інших
національностей, загиблих у роки Другої Світової війни в селах:
Хильчиці, Ясенівці, Бонишин, Княже, Зашків, Гончарівка, Почапи
Золочівського району, Верхня Білка Пустомитівського району, м. Рава-
Руська, с. Синьковичі Жовківського району Львівської області
(2015 рік).**

Відповідно до дозволу Міністерства культури України № 22-007-П/15 від 27 лютого 2015 року, Товариством «Пам'ять» з 29 лютого 2015 року здійснено дослідження місць боїв, загибелі та ймовірних захоронень українських військовиків з 14 добровільної дивізії зброї СС «Галичина», українців та вояків інших національностей, які воювали в рядах Робітничої Селянської Червоної Армії, жертв політичних репресій, які загинули і були поховані в с. Хильчиці, Ясенівці, Бонишин, Княже, Зашків, Гончарівка, Почапи Золочівського району, с. Верхня білка Пустомитівського району, м. Рава-Руська, с. Синьковичі Жовківського району Львівської області

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Франка, 19
телефон 235-23-78, факс 235-32-97
E-mail: info@mincult.gov.ua

ДОЗВІЛ

на проведення археологічних розвідок, розкопок,
а також досліджень решток життєдіяльності людини,
що містяться під землею поверхнею, під водою

№ 22-007-П/15 від 27 лютого 2015 року

Згідно із Законом України "Про охорону культурної спадщини", постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 316, цей ДОЗВІЛ видано:
Горбачу Любомиру – Голові громадської організації "Товариство пошуку жертв війни "ПАМ'ЯТЬ"

(прізвище, ім'я, по батькові, ім'я, яким є, науковий ступінь)

1) на проведення археологічних досліджень об'єкта (пам'ятки) культурної спадщини:

(найменування території, типу і виду археологічного об'єкта, культурна або архітектурна цінність) розташованого(го) на території:

2) на проведення досліджень решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею, під водою:

с. Раїсне, с. Віжмалі Жовківського району, с. Речичани, с. Оселя Городоцького району, м. Мостиська, с. Бортини Мостиського району, с. Хильчиці, с. Почапи, с. Княже, с. Сварьва, с. Бонишин, Золочівського району, Львівської області – виявлення похованих місць захоронень воїнів Польського війська та Червоної армії часів Другої світової війни

Характер і мета дослідження: (область, район, місто, район у місті, селище, село та об'єкт дослідження)

Вид робіт: (пошукові, розкопки) Пошукові землі роботи

Використання металодетектора чи будь-якого іншого обладнання для виявлення археологічних об'єктів: (металодетектор, інше обладнання)

Без використання металодетектора чи будь-якого іншого обладнання

Дослідження проводяться відповідно до програм, погоджених:
Відділом охорони культурної спадщини та культурних цінностей Львівської обласної державної адміністрації

(назва організації, яка забезпечує наукову або охоронюючу документацію)

та кваліфікаційного документа від

Предмети і колекції, здобуті під час проведення робіт, повинні бути передані на постійне зберігання

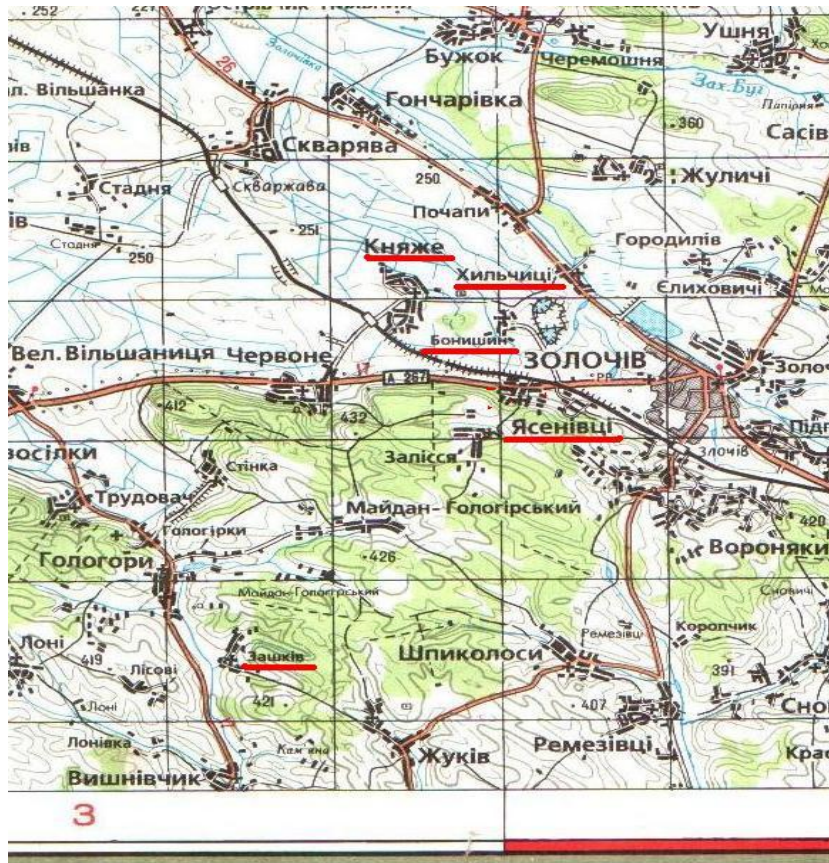
до:

державних архівів, державних музеїв та заповідників Львівської області

Перший заступник Міністра

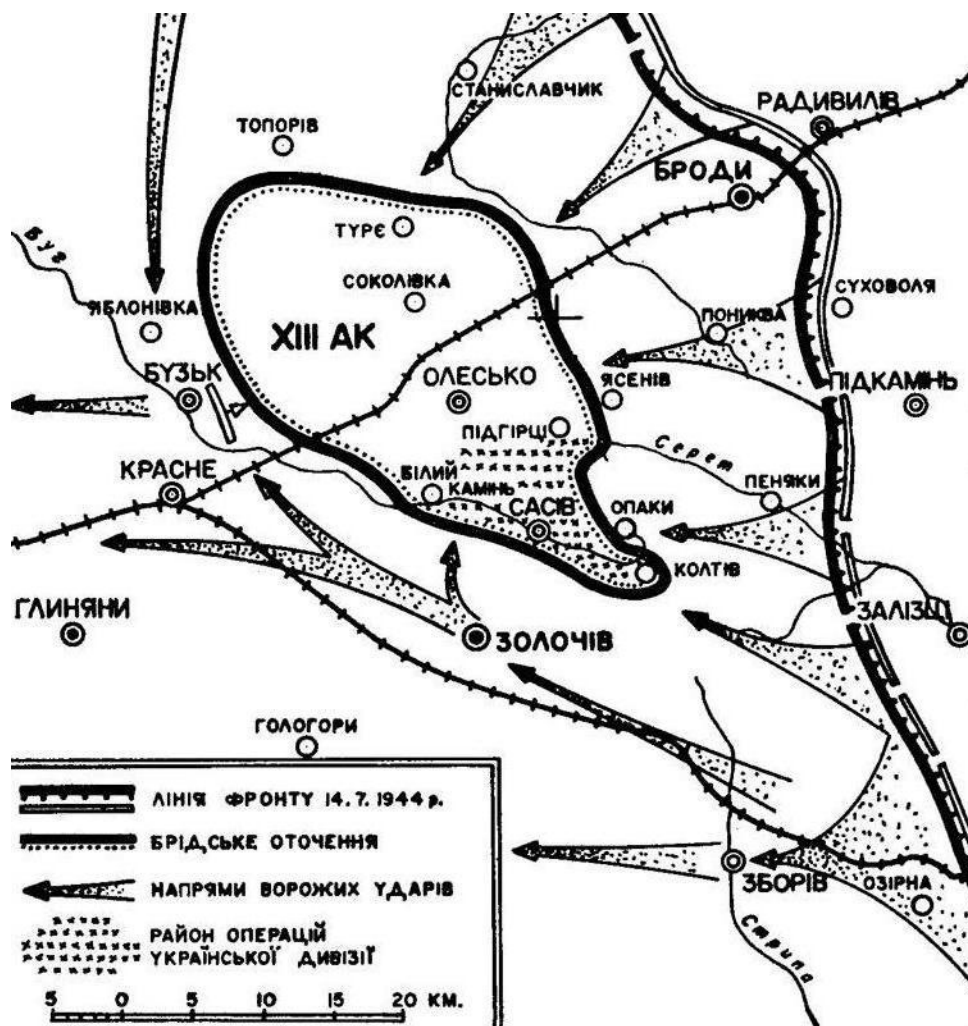
МП

І.Д. Ліховий

Населені пункти, в яких проводились дослідження місць ймовірних захоронень, розташовані з південного заходу від м. Золочів. Військові поховання виникли в результаті боїв між німецькими та радянськими військовими формуваннями у липні 1944 року під час німецько-радянської війни. В липні 1944 року командування збройних сил СРСР розпочало **Львівську Сандомирську наступальну операцію**. В результаті успішного наступу радянських військ на території сучасного Золочівського, Буського та Бродівського районів в щільне кільце було замкнуто кількасот тисяч вояків німецьких збройних формувань. В військовій історії України ця подія отримала назву «Бродівський котел». Серед німецьких військовиків були і українці, які воювали в складі німецького війська (14 піхотна добровольча дивізія зброї СС «Галичина»). З іншого боку фронту, в складі Робітничої Селянської Червоної Армії, теж воювали українців. Після кількадечних жорстоких боїв населені пункти та їх околиці були переповнені мертвими тілами учасників збройного зіткнення (світлина 1). Щоб запобігти

поширенню інфекційних захворювань при розкладі людських тіл, місцевими жителями було проведено санітарне закопування загиблих вояків (в більшості на місці загибелі, в утворені під час бойових дій вирви від артилерійських зарядів, авіаційних бомб, окопи, бліндажі тощо).

Світлина 1

Метою пошукових земляних робіт у місцях ймовірних поховань було віднайти рештки загиблих вояків, провести ексгумацію, дослідження та ідентифікацію людських залишків з наступним перепохованням за військовим та християнським звичаєм на військовому кладовищі у с. Червоне Золочівського району.

Після завершення пошукових земляних робіт складено відповідні акти про встановлені місця поховань. Вилучення людських решток з необлікованих санітарних захоронень відбулись після отримання відповідного дозволу

Державної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті жертв війни і політичних репресій № 58 від 11.09.2015 р. (світлина 2).

Ексгумаційні роботи проводились підприємством «Товариство з обмеженою відповідальністю «Українська Пам'ять».

ДОЗВІЛ на здійснення ексгумації та перепоховання останків осіб, полеглих внаслідок воєн, депортацій та політичних репресій від 11.09.2015 № 58 (дата) (реєстраційний)	
Підстава (в тому числі: відповідні нормативні акти та міжнародні договори, зобов'язання зацікавлених осіб та рішення Державної міжвідомчої комісії тощо)	Згідно з Порядком організації робіт з пошуку і впорядкування поховань жертв війни та політичних репресій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2000 № 1867 "Про затвердження Комплексної програми пошуку і впорядкування поховань жертв війни та політичних репресій", Тимчасовим порядком здійснення на території України пошуку, ексгумації та перепоховання останків осіб, які загинули внаслідок воєн, депортацій та політичних репресій, і впорядкування місць їх поховання, затвердженим наказом Мінбуду України від 09.06.2006 № 193, зареєстрованим в Мін'юсті України 11.08.2006 за № 969/12843, відповідно до листа ТзОВ «Українська пам'ять» від 20 серпня 2015 року № 3.
надається дозвіл	
Товариство з обмеженою відповідальністю «Українська пам'ять» (керівник – Горбач Любомир Богданович) (повна назва підприємства, що є виконавцем робіт, прізвище, ім'я та по-батькові його керівника)	
на здійснення ексгумації (останки померлих осіб)	Останків жертв часів Другої Світової війни
у населених пунктах згідно відповідних Актів про встановлення місця поховання (назва населеного пункту, дата Актів)	Львівська область, Золочівський район, с. Почапи, с. Хильчиці, с. Скварява, с. Ясепітці, с. Бониничи, с. Княже, с. Зашків, (акти від 19.08.2015)
з метою їх перепоховання (назва населеного пункту)	на збірне військове кладовище у с. Червоне Золочівського району Львівської області.
в термін	з 11.09.2015 р. по 31.12.2015 р.
Дозвіл погоджено з (назва органу місцевого самоврядування, який погодив цей дозвіл)	Скварівська сільська рада Почапівська сільська рада Ясепітська сільська рада
Відповідальний секретар Державної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті учасників антитерористичних операцій, жертв війни та політичних репресій	Святослав ПЕРЕМЕТА
Дозвіл отримав: 50920150 (дата отримання, ініціали та прізвище отримувача дозвілу)	

ТзОВ «Українська Пам'ять»
Горбач Любомир Богданович

Скварівська сільська рада
Почапівська сільська рада
Ясепітська сільська рада

Святослав ПЕРЕМЕТА

50920150

Світлина 2

Об'єкт № 1, розташований на північно-східній околиці села Хильчиці Золочівського району, поруч з меліоративною водовідвідною канавою, яка простяглася в напрямку сусіднього села Почапи (світлина 1).

Світлина 1

На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0,1 м. від сучасної поверхні, виявлено фрагменти людського скелета у вигляді кісток стопи (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, розміром 0.7 х 1.7м.. Людський скелет лежав на черевній порожнині у витягнутому положенні, черепом на північний захід. Завдяки сприятливим властивостям складу ґрунту, кістки скелета збереглися добре. Вивченням людських решток встановлено, що вони належали молодій людині віком від 20 до 35 років (світлина 3).

Світлина 3

Незначна кількість знайдених поруч з людськими рештками предметів військового однострою (гудзики до спідньої білизни та верхнього одягу) лише вказують на приналежність похованого до німецьких збройних формувань. Єдиним засобом ідентифікації похованого є військовий ідентифікатор або вояцька книжка, відповідно, через їх відсутність, неможливо встановити особу загиблого, національність та приналежність до того чи іншого військового підрозділу.

Після завершення ексгумаційних досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 4).

Світлина 4

Об'єкт № 2, яма 1 розташована в центральній частині с. Ясенівці
Золочівського району, поруч з дорогою Львів-Золочів (світлина 1).

Світлина 1

Інформація про місцезнаходження захоронення була надана жителями села Ясенівці, які з оповідей своїх батьків знали про похованих біля дороги німецьких військовиків. У результаті пошукових досліджень у вказаному місці, під шаром ґрунту, на глибині 0.5м. від сучасної поверхні, було знайдено фрагменти людського скелета у вигляді тазової, гомілкової та малої гомілкової кісток. Цілісність скелета частково була порушена ще давніше, ймовірно під час будівельних робіт (світлина 2, 3).

Світлина 2

Світлина 3

Ексгумаційні дослідження відбувалися шляхом розкриття виявленого захоронення по усій площині. Під час детальної розчистки погребної ями, приблизно розміром 2х2 м., було відкрито рештки **чотирьох осіб** (світлина 4).

Світлина 4

Дослідження погребної ями засвідчило, що захоронення мало санітарний характер: тіла були складені одне на одне, перекриваючи одне одного. Знайдені залишки особистих речей, військових одностроїв та спорядження дозволили зробити висновок, що загиблі були вояками німецьких збройних формувань і загинули в боях у «Бродівському оточенні» в липні 1944 року. Зокрема, в поховальній ямі знайдено: гудзики до спідньої білизни та мундирів, гребінці, мундирні гачки для підвішування паска зі спорядженням, гудзики та гачки до продуктових сумок, військова відзнака німецького військовика «За поранення», чотири військові ідентифікатори вояків

німецького «Вермахту» з написом «STAMMSCHW.F.E.U.A.A.6.1843» та «3/Kra..f Eis.Abt.16 82» тощо (світлина 5, 6, 7, 8, 9).

Світлина 5

Світлина 6

Світлина 7

Світлина 8

Світлина 9

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 10).

Світлина 10

Яма 2 розташована на полі, в південно-східній частині села Ясенівці (світлина 1).

Світлина 1

На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0.3м. від сучасної поверхні виявлено фрагменти людського скелета у вигляді черепної коробки (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, розміром 1.5 x 2м.. Решки трьох осіб лежали в хаотичному порядку, покладені один на одного, перекриваючи кістками скелетів один іншого. Нижні кінцівки останків 2 і 3 зазнали перекопування. Скелетовані залишки завдяки слабкій кислотності ґрунту збереглися добре, що дало змогу детально дослідити рештки загиблих. Встановлено, що вони належали молодим людям віком від 20 до 35 років (світлина 3).

Світлина 3

Незначна кількість знайдених поруч з людськими кістками предметів військового однострою та побуту: гудзики до спідньої білизни і верхнього одягу, залишки поясного ремінця, німецька монета, гребінець - лише вказують на приналежність захоронених до німецьких збройних формувань (світлини 4, 5, 6).

Світлина 4

Світлина 5

Світлина 6

Також знайдено один військовий ідентифікатор німецького вояка та обручку (світлина 7, 8).

Світлина 7

Світлина 8

Відсутність ще двох військових ідентифікаторів або вояцьких книжок позбавляє можливості повної ідентифікації людських решток. Отже, неможливо встановити особи двох загиблих, національність та приналежність до того чи іншого військового підрозділу. Лише за особистими речами можна віднести загиблих до німецьких збройних формувань.

Після завершення ексгумаційних досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 9).

Світлина 9

Об'єкт № 3 розташований в с. Бонишин Золочівського району. Місце захоронення людських решток віднайдено на полі, з східної сторони населеного пункту (світлина 1).

Світлина 1

На місці знайдених кісток людського скелета проведено земляні роботи (поглиблення та розширення розкопу), в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0.3м. від сучасної поверхні виявлено фрагменти розрізнених та поламаних кісток людського скелета у вигляді ребер, хребців хребтового стовпа, черепної коробки (світлини 2, 3).

Світлина 2

Світлина 3

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Через зруйнування поховання (найімовірніше сільськогосподарськими механічними засобами під час переорювання ділянки) визначити розмір та форму погребної ями не вдалось. Зібрані розрізнені скелетовані рештки людського скелета дають можливість визначити, що у цьому місці було захоронено одну особу. Завдяки слабкій кислотності ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Приблизний вік загиблого - від 20 до 40 років. Знайдені поруч з людськими рештками

особисті речі, фрагменти військовго однострою та особистий номерний знак дають можливість стверджувати, що похований був військовослужбовцем німецьких збройних формувань і загинув під час прориву з «Бродівського оточення» у двадцятих числах липня 1944 року (світлина 4, 5, 6).

Після завершення ексгумаційних досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 7).

Світлина 4

Світлина 5

Світлина 6

Світлина 7

Об'єкт № 4 розташований на полі з східної сторони с. Княже Золочівського району (світлина 1).

Світлина 1

Під час проведення пошукових досліджень місць боїв в околицях села Княже нашу увагу привернули розкидані на полі залишки військового спорядження

німецького виробництва. Результатом пошукових земляних робіт стало виявлення розрізаних, потрощених фрагментів кісток людського скелета (світлина 2).

Світлина 2

На місці знайдених людських решток проведено земляні роботи (поглиблення та розширення розкопу), в результаті яких під шаром ґрунту на глибині 0.4м. від сучасної поверхні виявлено кістки верхніх та нижніх кінцівок (світлина 3).

Світлина 3

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Через порушення поховання сучасними могильними мародерами визначити розмір та форму погребної ями не вдалось. Зібрані розрізані скелетовані людські рештки (лише кістки

верхніх та нижніх кінцівок!) дають можливість визначити, що у цьому місці було захоронено двох осіб. Завдяки слабкій кислотності ґрунту кістки людського скелета збереглися в доброму стані, але через відсутність черепних коробок візуально визначити стать та приблизний вік загиблих неможливо. Знайдені поруч з людськими рештками гудзики до однострою, залишки військового спорядження дають можливість стверджувати, що поховані були військовослужбовцями німецьких збройних формувань і загинули під час прориву з «Бродівського оточення» (світлина 4, 5).

Після завершення ексгумаційних досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 6).

Світлина 4

Світлина 5

Світлина 6

Об'єкт № 5 розташований в лісовому масиві з північної сторони с. Зашків
Золочівського району (світлина 1).

Світлина 1

На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0,5м. від сучасної поверхні виявлено фрагменти людського скелета у вигляді черепної коробки (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми,

розміром 1 x 2 м.. Решки однієї особи покладені на спину у витягнутому положенні. Через сильну кислотність ґрунту кістки людського скелета збереглись в дуже поганому стані. Завдяки кращому збереженню черепної коробки візуально можна визначити, що приблизний вік загиблого - від 20 до 40 років.

Серед особистих речей знайдено: військовий ідентифікатор з вказаним особистим № 9 та даними про підрозділ: « ...SS-Frw.WI. Btl. ..B..K K..» , чотири римо-католицьких релігійних медальйони (світлина 3 , 4).

Світлина 3

Світлина 4

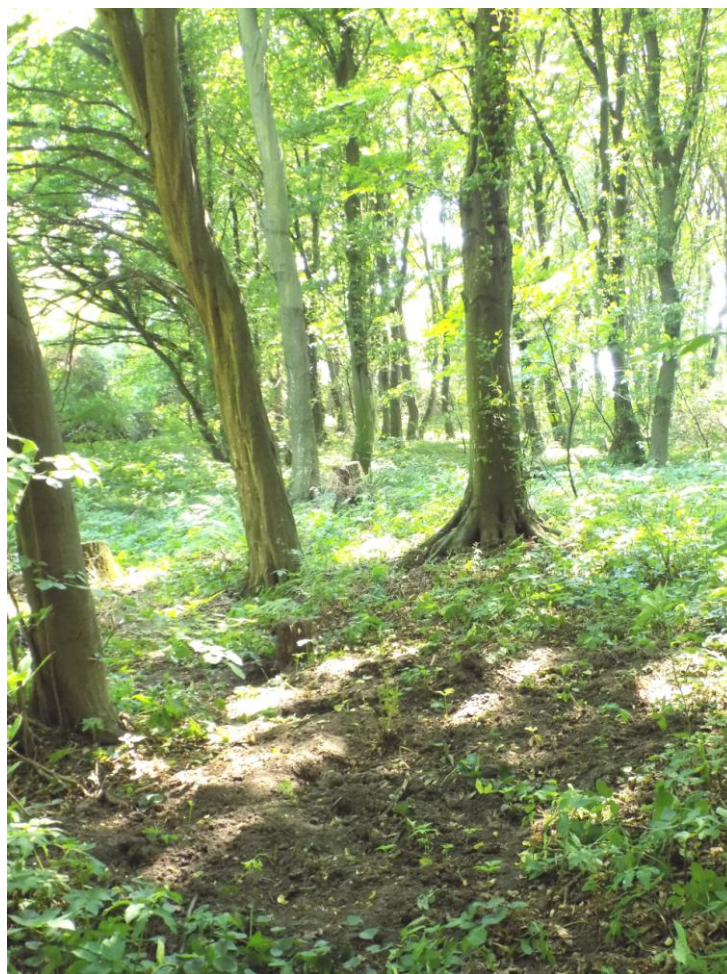
Таким чином, в результаті дослідження санітарного захоронення у с. Зашків було виявлено рештки одного військовослужбовця-українця з 14 піхотної добровольчої дивізії зброї СС «Галичина», яка входила до складу німецьких збройних формувань.

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 5).

Світлина 5

Об'єкт № 6 розташований в с. Верхня Білка Пустомитівського району, в лісовому масиві з західної сторони населеного пункту (світлина 1).

Світлина 1

Інформацію про віднайдені людські рештки Товариство «Пам'ять» отримало від незнайомої особи по телефону. Було вказано населений пункт та орієнтири, за якими можливо буде віднайти скелетовані рештки людини.

На місці вказаного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0.3м. від сучасної поверхні виявлено фрагменти людського скелета у вигляді верхніх частин черепної коробки (світлина 2).

Світлина 2

Здійснити розкопки захоронення по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили стало неможливим через її розкопування та пограбування (світлини 3, 4). Зібрані поламані, посічені та порубані сучасними могильними мародерами кістки людського скелета дають підстави стверджувати, що у цьому місці було захоронено одну особу. Залишені мародерами гудзики до військового однострою, шкіряний пояс і алюмінієва поясна пряжка з гербовою фігурою нацистської Німеччини (одноголовий орел зі свастикою) та написом німецькою «Gott mit uns» (з німецької – «Бог з нами») дають право вважати, що у цій погребній ямі було захоронено військовослужбовця німецьких збройних формувань. Можемо припустити, що дата смерті – липень 1944 року.

Військовий ідентифікатор, солдатська книжка відсутні, відповідно встановити особу загиблого вояка неможливо.

Світлина 3

Світлина 4

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 5).

Світлина 5

Об'єкт № 7 розташований в с. Гончарівка Золочівського району, на полі, з північної сторони населеного пункту (світлина 1).

Світлина 1

На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0.4м. від сучасної поверхні виявлено військовий шолом та черепну коробку людини (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, розміром 0.6 x 1.8м.. Решки однієї особи покладені на спину у витягнутому положенні. Неприродне розташування верхньої правої та нижньої лівої кінцівок відповідно до осі людського скелета говорить про отримання загиблим важких тілесних пошкоджень. Завдяки сприятливим для зберігання біологічного матеріалу властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років (світлина 3).

Світлина 3

Серед особистих речей знайдено: захисний шолом, залишки дзеркальця, одинадцять металевих гудзиків до верхнього одягу, сім пластмасових та шість металевих гудзиків до штанів (світлина 4).

Світлина 4

Усі речі, які знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Німеччині для військовослужбовців німецького війська. Через відсутність особистого номерного знака або вояцької книжки визначити, є загиблий вояком німецького «Вермахту» чи української СС «Галичина», неможливо.

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 5).

Світлина 5

Об'єкт № 8 розташований в с. Почапи Золочівського району, на полі з північної сторони населеного пункту(світлина 1).

Світлина 1

На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0,3м. від сучасної поверхні виявлено військовий шолом та черепну коробку людини (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, розміром 1 х 2м.. Решки однієї особи покладені на спину у витягнутому положенні, ліва нога ледь зігнута в коліні, руки складені на тазових кістках. Завдяки сприятливим для зберігання властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років (світлина 3).

Світлина 3

Серед особистих речей знайдено: захисний шолом; кишеньковий розкладний ніжик; десять металевих гудзиків до верхнього одягу; чотири пластмасових та п'ять металевих гудзиків до штанів; фрагмент газети; металева шпора; взуття; особистий номерний знак з написом: « інд.№ 5195, 4./ J. E. B. 95» (світлини 4, 5, 6, 7).

Світлина 4

Світлина 5

Світлина 6

Світлина 7

Усі речі, які знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Німеччині для вояків німецького війська. Військовий ідентифікатор підтверджує те, що загиблий був вояком німецького «Вермахту».

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 8).

Світлина 8

Об'єкт № 9 розташований в с. Ясенівці Золочівського району, на присадибній ділянці поруч з господарською прибудовою. Інформацію про віднайдені людські рештки Товариство «Пам'ять» отримало від жителів села Ясенівці, які під час господарських робіт натрапили на кістки людського скелета (світлина 1, 2).

Світлина 1

На місці вказаного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких, під шаром ґрунту, на глибині 0,3м. від сучасної поверхні виявлено розрізнені фрагменти людського скелета у вигляді ребер, хребців, фаланг пальців (світлина 2).

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, приблизних розмірів 0.7 x 1.8м.. Продовження робіт з очищення людських решток від шару ґрунту, дослідження розташування скелета в погребовій ямі у зв'язку з її перекопуванням під час господарських робіт неможливе. Тому здійснено вилучення розрізнених людських решток та супровідного матеріалу в процесі розкриття захоронення. Завдяки сприятливим для зберігання біологічного матеріалу властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років.

Серед особистих речей знайдено: гудзики до верхнього одягу та спорядження; кишеньковий розкладний ніжик; залишки підтяжок штанів; скло від ліхтарика; військовий ідентифікатор з написом: «інд.№ 2308, St.Bttr.Artil.Ers.Abt.39» (світлини 3, 4).

Світлина 3

Світлина 4

Усі речі, знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Німеччині для вояків німецького війська. Військовий ідентифікатор підтверджує те, що загиблий був вояком німецького «Вермахту».

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді.

Об'єкт № 10 розташований в с. Ясенівці Золочівського району, на сільському кладовищі. Інформацію про віднайдені людські рештки Товариство «Пам'ять» отримало від жителів села Ясенівці, які під час приготування погребної ями на кладовищі натрапили на кістки людського скелета (світлини 1, 2).

Світлина 1

Світлина 2

На місці вказаного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0,5м. від сучасної поверхні виявлено розрізнені фрагменти людського скелета у вигляді ребер, хребців, фаланг пальців та інших кісток скелета людини (світлина 3).

Світлина 3

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, приблизних розмірів 0.7 x 1.8м.. За кількістю кісток та розташуванням людського скелета можна стверджувати, що в цій могилі було захоронено одну особу, тіло якої було покладено на спину у витягнутому положенні, ліву руку складено на тазових кістках. Розташування черепної коробки та правої руки визначити неможливо через порушення цілісності скелета. Завдяки сприятливим властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років.

Серед особистих речей знайдено: десять гудзиків до верхнього одягу; один гудзик до сорочки; три гудзики до штанів; піпетка; військовий ідентифікатор з написом: «інд.№ 10.ST.Div.Nachsch.Fu.260» (світлини 3, 4. 5. 6. 7. 8).

Світлина 3

Світлина 4

Світлина 5

Світлина 6

Світлина 7

Світлина 8

Світлина 9

Світлина 10

Світлина 11

Усі речі, які знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Німеччині для вояків німецького війська. Військовий ідентифікатор підтверджує те, що загиблий був вояком німецького «Вермахту».

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 12).

Світлина 12

Об'єкт № 11 розташований в с. Ясенівці Золочівського району, на присадибній ділянці. Інформацію про віднайдені людські рештки Товариство «Пам'ять» отримало від жителів села Ясенівці, які під час будівельних робіт натрапили на кістки людського скелета (світлина 1, 2).

Світлина 1

Світлина 2

На місці знайдених людських решток проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких під шаром ґрунту, на глибині 0,4м. від сучасної поверхні виявлено розрізнені фрагменти людського скелета у вигляді ребер, хребців, фаланг пальців та інших кісток скелета людини (світлина 3).

Світлина 3

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, приблизних розмірів 0.7 x 1.8м.. За кількістю кісток та розташуванням людського скелета можна стверджувати, що в цій могилі було захоронено одну особу, тіло якої було покладено на спину у витягнутому положенні, ліву руку покладено на грудну клітку. Розташування черепної коробки та правої руки визначити неможливо через порушення цілісності скелета. Завдяки сприятливим властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити, приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років (світлина 4).

Світлина 4

Серед особистих речей знайдено: шкіряний пояс з однозубою металевою пряжкою; один металевий гудзик розміром 22мм, із зображенням зірки, в центрі якої серп та молот – символ збройних сил СРСР; два пластмасових гудзики до штанів; два набой до гвинтівки системи «Мосіна» радянського виробництва. Військовий ідентифікатор, вояцька книжка або інші документи, які б допомогли встановити особу загиблого, відсутні (світлини 5, 6, 7, 8, 9, 10).

Світлина 5

Світлина 6

Світлина 7

Усі речі, які знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Радянському Союзі для вояків Робітничо-Селянської Червоної Армії.

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді.

Об'єкт № 12 розташований в м. Рава-Руська Жовківського району, в лісовому масиві. На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких, під шаром ґрунту, на глибині 0.2м. від сучасної поверхні виявлено військовий шолом та черепну коробку людини (світлини 1, 2).

Світлина 1

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. В процесі очищення людського скелета від нашарування ґрунту натрапляємо на особисті речі загиблого: капсула для

зберігання військового ідентифікатора, дзеркальце, гребінець, набой до гвинтівки (світлина 3, 4).

Світлина 3

Світлина 4

Погребова яма прямокутної форми, розміром 0.4 x 1.6м.. Решки однієї особи покладені на спину у витягнутому положенні. Верхні кінцівки лежать вздовж тулуба. Ліва стегнова кістка відділена від тазової і не з'єднана з гомілковою та стопою. Нижня права кінцівка знаходиться нижче від тазової, разом з гомілкою лівої нижньої кінцівки. Порушене розташування нижніх кінцівок відповідно до осі людського скелета говорить про можливе отримання загиблим важких тілесних ушкоджень або вплив на тіло убитого зовнішнього середовища (пошматовано звіриною). Стан збереження кісток скелета - середній. Відповідно візуально можна визначити, що приблизний вік загиблого - від 20 до 35 років (світлина 5).

Світлина 5

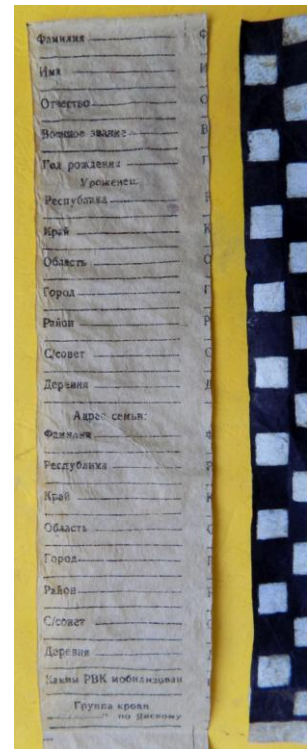
Серед особистих речей знайдено: капсулу з військовим ідентифікатором, з якого вдалось вчитати незначну кількість літер: прізвище – «Данилов» або «Дадалов», по-батькові – «Васильович», «Узб. ССР»; дзеркальце; скло до ліхтарика; гребінець з написом «ф-ка «Заря»; гачок та петля для заціпання коміра верхнього одягу; монета номіналом 20 копійок, 1931 року виготовлення; прогумований пакет з бинтом; п'ять металевих гудзиків діаметром 15мм., з зображенням зірки, в центрі якої серп та молот – символ збройних сил СРСР; металевий зачіп та пряжки до спорядження; олівець; дерев'яний брусок; шкіряний пояс з однозубою металевою пряжкою; шкіряний пояс з металевою закритою пряжкою; шкіряний, двохсекційний підсумок для набоїв; набої до гвинтівки системи «Мосіна» (світлини 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21).

Світлина 6

Світлина 7

Світлина 8

Світлина 9

Світлина 10

Світлина 11

Світлина 12

Світлина 13

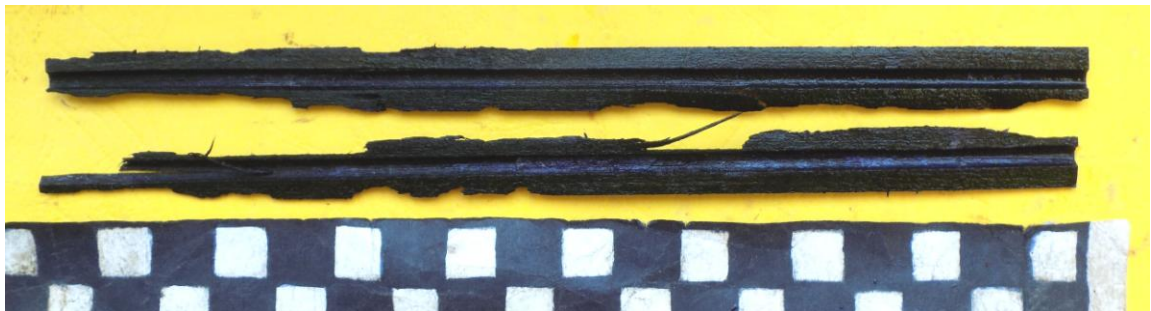
Світлина 14

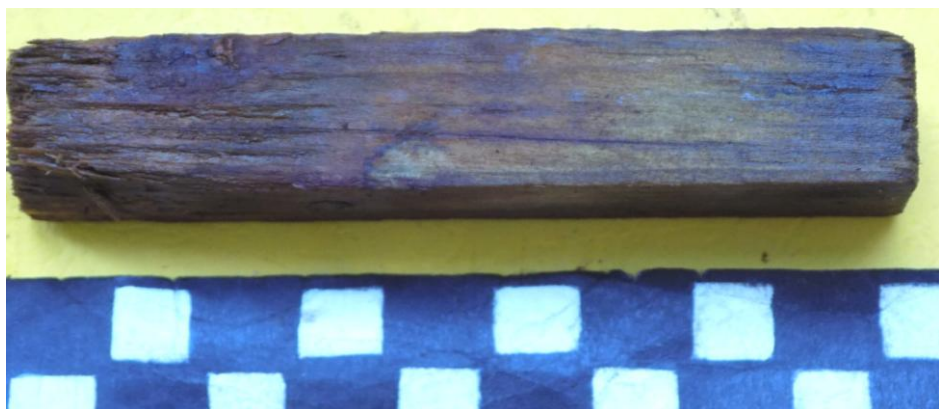
Світлина 15

Світлина 16

Світлина 17

Світлина 18

Світлина 19

Світлина 20

Світлина 21

Усі речі, які знайдені на людських останках та поруч з ними, є військового походження і були виготовлені у Радянському Союзі для вояків Робітничої Селянської Червоної Армії.

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 22).

Світлина 22

Об'єкт № 13 розташований в с. Синьковичі Жовківського району, на присадибній ділянці п.Яни Домашовець. На місці ймовірного захоронення проведено пошукові земляні роботи, в результаті яких, під шаром ґрунту, на глибині 0.9м. від сучасної поверхні виявлено кістки скелета людини (світлини 1, 2).

Світлина 1

Світлина 2

Розкопки захоронення здійснювалися по-штиховим (пластовим) методом з відкриттям площини усієї могили. Погребова яма прямокутної форми, приблизних розмірів 0.7 x 1.8м.. Людські останки розташовано черепною коробкою з заходу на схід, покладено на спину у витягнутому положенні. Нижні кінцівки випростані і розведені в боки. Завдяки сприятливим властивостям ґрунту кістки людського скелета збереглися добре. Відповідно можна визначити приблизний вік загиблого - від 40 до 50 років. Відомі особисті дані захороненого – Гнідець Іван Петрович, 1900 року народження, загинув 28 серпня 1944 року. За розповіддю родички загиблого п. Яни Домашовець та жителів с. Синьковичі, у серпні 1944 року підрозділами внутрішніх військ НКВД СРСР було здійснено спецоперацію по знищенню боївок Української Повстанської Армії. В результаті цієї операції було вбито близько двадцяти мирних жителів села і жодного військовослужбовця УПА!

Світлина 3

Світлина 4

Після завершення досліджень місце поховання було рекультивоване і відновлене у первісному вигляді (світлина 5).

Світлина 5

Після проведеної ексгумації рештки Івана Гнідця перепоховано за християнським звичаєм на сільському кладовищі.

Таким чином, з **тринадцяти досліджуваних об'єктів** вилучено останки **двадцяти осіб**. За приналежністю до військових формувань можна розподілити вилучені людські останки таким чином:

шістнадцять останків військовослужбовців німецького «Вермахту» (можна припустити, що останки, які не мали військових ідентифікаторів, але мали елементи німецьких одностроїв та спорядження, могли бути українцями з дивізії СС «Галичина», яка входила до складу німецьких збройних формувань;

один останок вояка української дивізії СС «Галичина»;

один останок з ідентифікатором вояка німецького «Вермахту» було передано невідомими особами в мішку у м. Золочів;

два останка вояків РСЧА;

один останок жителя с. Синьковичі.

Вуличені з санітарних захоронень останки вояків пронумеровано і упаковано згідно «Тимчасового порядку здійснення на території України пошуку, ексгумації, перепоховання останків осіб, які загинули внаслідок воєн, депортацій та політичних репресій і впорядкування місць їх поховання». Процес розкопок зафіксовано на фото і відеокамеру. Після завершення досліджень місця поховань були рекультивовані і відновлені у первісному вигляді.

Рештки **чотирьох** осіб - один вояк СС «Галичина» з с. Зашків, два з с. Княже, один з с. Хильчиці - було перепоховано 19 липня 2015 року на військовому кладовищі в с. Червоне Золочівського району.

Рештки **чотирнадцяти** військовиків німецьких збройних формувань було передано представнику Німецької Народної Спілки по догляду за військовими похованнями в Україні для захоронення на збірному військовому кладовищі вояків німецького «Вермахту» у с. Потелич Жовківського району.

Останки **двох** вояків РСЧА перепоховано 7 травня 2016 року на військовому меморіалі у м. Рава-Руська, **останок** жителя с. Синьковичі, перепоховано в 2015 році на кладовищі с. Синьковичі Жовківського району .

